

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 386
כסלו תשפ"ד

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

למיקום של העמוד או הדבר שהלחי אמור להתחבר אליו, ולהעביר את החוט בתוך החור. בצורה כזו הקשירה תופסת את הלחי חזק בצורה שלא יזוז ימינה ושמאלה [אם עושים חור במקום הנכון וקושרים טוב]. אבל יש מקרים שלא עושים חוט בלחי עצמו, והקשירה נעשית סביב כלל הלחי עם העמוד שאחוריו. בצורה כזו בדרך כלל הלחי יכול לזוז ימינה ושמאלה, כי אין מה שימנע ממנו לזוז בתוך הקשירה, כי בכל מצב העמוד יהיה בחלל של הקשירה. וזו בעיה ידועה, שאפשר לפתור אותה בכל מיני צורות, אבל יש מקרים שהאחראי סומך על עבודתו שהוא בא כל יום שישי ומושך לכאן או לשם שיעמוד במקומו, וכך העירוב מתנהל כבר תקופה ארוכה.

יש דברים שהיבטים להשקיע בהם

בדבר זה אנו סוברים שיש חובה להשקיע לעשות לחי קבוע ויציב, וזה לא רק ענין של נוי, או התנהלות נכונה, אלא זה גם ענין של כשרות. כיון שאם הלחי יכול לזוז, יתכן מתוך כמה שבתות שמישהו ישען עליו או ישחק בו והוא יזוז גם באמצע שבת. וכן כאשר האחראי נוסע לשבת ונותן למישהו אחר שיבדוק, והבודק המחליף אינו יודע לשים לב לפרטים הקטנים האלו, יתכן שהלחי לא יהיה במקומו ויפסל. במקרה זה הוחלט שצריך לעשות לחי קבוע, אבל האחראי אמר שבהוראת הרב הוא רוצה לתקן ולהדר יותר מכך, לעזוב לגמרי את החשמל, ולהעמיד עמודי עירוב כשרים וטובים כנהוג בעירובים המהודרים. שמחנו על היוזמה המבורכת, והמשכנו יחד איתו בתכנון העירוב המחודש.

צריך שיהיה לאחראי כלי למדידת מקום החוט, ולא אנך

עם זאת יש לציין דבר נוסף שיש להקפיד במקומות שעושים לחיים במקום עמודים, שיהיה לאחראי אפשרות למדוד עם כלי מדידה את מקום החוט. מהנסיון שראינו בעשרת עירובים, מי שהיה משער בעין שנראה לו תחת החוט, היו לפעמים טעויות שהגיעו למצב שהלחי לא היה מתחת החוט, וכל העירוב היה פסול. בקהילה זו האחראי סיפר שהוא בודק באמצעות חוט שהוא משלשל על חוט העירוב,

סדרית ככל החשטל ונטקום הלחו ע"י מכשיר

וכך רואה היכן החוט המשתלשל עוצר, וזהו מקום החוט. בדיקה זו נקראת בדיקת אנך, [יש אנך מקצועי, שהוא כמו פורפירה תלויה על חוט דק כמו חוט כריכה. ויש אפשרות שעושים לבד עם כל חוט שהוא ועם כל חפץ שהוא, שקושרים אותו בסוף החוט]. אבל בדיקה זו דורשת מאמץ, בפרט בחוטים של זמנינו שהם למעלה מחמשה מטרים, וצריך לזרוק את האנך שיגיע עד החוט, ולהיזהר שכשנופל בצד השני לא יפול על אדם או מכונית ח"ו, [ואפשר להרים עם מוט טלסקופי ולהניחו על חוט העירוב ואכמ"ל]. ועוד יש מקומות שגם זה לא ניתן לעשות, כגון במקרה הזה שמדובר בלחיים המכוונות תחת כבל חשמל, ועליו לא שייך לזרוק אנך מחשש לנזק, ולהסתבכות בכבלים.

לכן צריך להשתמש בכלי מדידה, כגון בבדיקת הבקבוק הידוע, עם המחט והמראה, [שניתן להשיג במשרדי מוקד העירוב]. שבו משתקף מקום החוט לתוך הבקבוק, והבדיקה קלה ומיירה ללא סיכון. לאחראי לא היה את הכלי הזה, והענקנו לו את הבקבוק שהיה איתנו, כדי שיוכל להתלמד ולמדוד בקלות ובכל מקום.

דגת הבעיה ההלכתית בענפים שמיזיזים את החוט

בעיר אחרת בדרום שהגענו בשבוע זה, גילינו מציאות שונה מאוד. בעיר זו יש אזור שרובו חרדי, וכבר עשו בו עירוב פנימי לפני הרבה שנים, אבל כיון שאין הבנה והשקעה מצד ציבור התושבים לתחזק את העירוב, גם האחראי עליו שעשה אותו במסירות, איבד את הכח לתחזק אותו, והמצב הידרדר מאוד. בתחילת הסיור הגענו למקום שהעץ שעמד קרוב לחוט גדל, והענפים הגיעו לחוט של העירוב והזיזו אותו לצד. בדבר זה הוראת רבני זמנינו שאין להכשירו אפילו בעירוב עירוני. והטעם שזה דבר שפוסל כל כך,

בהפסקת האש התקיימו בדיקות עירובים בדרום

לרגל הפסקת האש שהתקיימה בשבוע שעבר, יצאנו אל ערי הדרום, על מנת לסייע לכמה עירובים, בבדיקה, ביעוץ ובתיקונים. בינתיים לא הגענו אל ישובי העוטף והסמוכים להם, שכעת רובם ריקים או שאינם מתפקדים בצורה מלאה, אלא הגענו לעירובים של קהילות בערים בדרום, לראות כיצד אפשר לסייע להם להגיע לרמה טובה ומהודרת.

התקנת העירובים השבוע במזג אוויר גשום

כמו כן המשיכו הצוות לבצע עבודות עירוב בכמה מקומות, למרות מזג האוויר הגשום, ועשרות עמודים חדשים נוספו בארץ. חלקם בתיקון עירובים קיימים, וחלקם במקום שלא היה עירוב עד היום. יחד עם זאת התקיימו גם שיעורים בהלכות הנהגות למעשה בזמנינו, להסביר ולהחדיר את קיום ההלכה כראוי. אחד מהשיעורים התקיים במושב תפרח, לאחר שלמדו נושא רחב, וביקשו להמחיש להם את ההלכות בימי החנוכה שיושבים

אחד מהעירובים שפגשנו היה בקהילה החרדית בעיר הדרומית. באזור הקהילה יש עירוב פנימי כבר עשרות שנים, ואחד מהת"ח שבקהילה אחראי עליו ומתקן אותו במסירות רבה. אלא שבדרום חסר עדיין את האמצעים וההשקעה בחלק הטכני כפי שמקובל בערי המרכז והצפון, והעירובים נעשים באמצעות גרוטאות ואילתורים שמקשים מאוד על תחזוקת העירוב, ועל רמת ההידור שניתן להגיע בצורה כזו. וכעת ע"פ הוראת הרב שליט"א הוחלט לחדש את העירוב, שיהיה במתכונת המשופרת של העירובים השכונתיים שהשתדרגו מאוד בעשור האחרון.

דינים בלחי שכעמוד החשטל

לצורך הכנת התכנית ובדיקת הדברים הנדרשים לעירוב, שכוללת גם את החלק ההלכתי, מה להוסיף ואיך להוסיף, וגם את החלק הטכני, מה ניתן לעשות ואיך לעשות, הגענו ועברנו ביסודיות על כל היקף העירוב, בדקנו כל צורת פתח וכל לחי, והתעמקנו בלימוד ההלכות של כל דבר ודבר. ומקווים שבקרוב נזכה להשלים את עבודת הקודש.

איך לקשור לחי לעמוד בצורה שלא יזוז

במקום אחד היתה צורת הפתח מחוט חשמל שחצה את הכביש, אלא שכידוע חוטי החשמל אינם מחוברים מעל ראשי העמודים אלא מהצד, וצורת הפתח שהמשקוף או החוט נמצא מהצד, פסולה (שו"ע סי' שס"ב ס"א). לצורך כך מעמידים לחיים מכוונים תחת החוט, שהלחיים הם כמו עמודים בגובה י

לחי קשור רק עם חוט סביב כולו

טפחים, ורואים אותם כאילו עולים למעלה עד למשקוף, כמו מחיצה שיש בה דין גוד אסיק מחיצתא (משנ"ב שם ס"ק ס"ב). במקומות כאלו צריך להקפיד מאוד שהלחיים יהיו מכוונות היטב תחת החוט, וגם קבועות חזק במקומם, כי אם הלחי אינו מכוון בדיוק תחת החוט, הוא פסול (משנ"ב שם ס"ק ס"ג). כמו כן אם הלחי אינו מחובר חזק במקומו, אלא יכול לזוז מעט לצד, הרי במשך הזמן הוא יכול לזוז כאשר ילד ימשוך בו, או אדם שישען עליו או יתקע בו תוך כדי הליכה, ובבדיקה השבועית קשה מאוד להבחין אם הוא השתנה וצריך להחזירו, כי מרחוק לא ניכר השינוי. לכן הנושא שהלחי יהיה קבוע, הוא מעיקרי הכשרות של העירוב. במקרה זה הלחי היה מקרט, שקשור עם חוט ברזל לעמוד החשמל. והנה יש שתי צורות לקשור, יש אפשרות לעשות חורים בלחי בהתאם

החלפת חוטי ברזל שזוקעים ומזוגגים בקשירת חוט מעליהם
 בפתרון זה משתמשים גם בעירובים ישנים שיש בהם חוטי ברזל גרועים, שזוקעים ומזוגגים, ורוצים להחליף אותם בחוט דיג חדש, אך קשה להוריד את חוטי הברזל בלי לעלות עם סולם לראש העמוד, כי בדרך כלל העובדים היו מלפנים ומסובבים אותם על הוי שבראש העמוד, וכאשר חוט ברזל מסובב, אי אפשר להרים אותו סתם. יש מקרים שחוטכים את החוט עם המגזמה הארוכה, אבל חשוב לדעת שחוט הברזל פוגם את הסכין של המגזמה! לכן במקרים אלו מוסיפים עוד חוט מתוח מלמעלה, בלי להוריד את חוט הברזל. וגם במקרים אלו אנו מסתמכים על ההסבר הנ"ל, שאם שני החוטים הולכים באותו קו, אין אחד מבטל את השני. [באחד מהמקומות שעשו תיקון כזה בחודש האחרון, יצא שיש הפרש של כמעט מטר, בין חוט הדיג החדש והמתוח, לבין חוט הברזל השוקע שמתחתיו.]

גדר פתחי שימאי בשער אבנים בעיר העתיקה

אגב שדיברנו על דיני פתחי שימאי, נציין כאן שתי שאלות שהגיעו בשבוע זה. שאלה אחת מהעירוב בעיר העתיקה, שאחד מהעוסקים בעירוב במקום אחר עבר וראה שמסתמכים על שער שבנוי באחת הסימטאות, והמבנה הוא מאבנים יש בהם בליטות ושקעים, כי האבנים עצמם אינם חלקים, וגם ביניהם יש רווחים. השואל היה רגיל להקפיד בעירוב שלו שהלחיים יהיו מברזלים חלקים וחדשים, ושאל האם אין בצורה כזו בעיה של פתחי שימאי.

אך התשובה היא שאין בזה דין פתחי שימאי, כי כל הענין הוא לא סתם שיהיה חלק, אלא שלא יהיה מראה הרוס. ובצורה כזו עושים את הפתחים בבתים העתיקים, וזה נקרא ישר ביחס לכאלו אבנים. אמנם לפעמים יש אבן שנשברה ממש, ורק בגלל שזה משהו עתיק לא מתקנים אותה. ובכה"ג יש מקרים שנחשב פתחי שימאי, אך הביטות הרגילות, ואפילו הרווחים שבין אבן לאבן שהדרך שאין ממלאים אותם בטיט עד הקו הישר, גם זה בכלל הצורה התקינה של פתחים אלו. אמנם יש לשאול א"כ גם במשקוף מקרש נאמר שבליתות מעין אלו יהיו כשרות, והרי הפרי מגדים המובא במשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק י"ט) כתב שחיפופים בעץ נחשבים פתחי שימאי. התשובה היא שבאמת הדין תלוי בסגנון הצורה הרגילה של הדבר, אם דרכו להיות חלק, יהיה בו דין פתחי שימאי בבליטות ביחס למראה התקין שלו. והיסוד הוא, שפתחי שימאי הוא שלא יהיה מראה הרוס, כלומר אינו פתח מתוקן.

לחי מקרש שנפל ממנו הפורמיקה

שאלה שניה שהיתה בסיורי העירובין שעשינו בשבוע האחרון, הגענו למקום שהיה לחי מפלטה של קרש סנדביץ, שהיה מצופה פורמיקה, אבל במשך הזמן מחמת הגשמים והשמש נפל ציפוי הפורמיקה, ונותר עץ סנדביץ שאינו חלק, אלא מלא בסיבי עץ חשופים, [וזה יותר גרוע מקרש שאינו מצופה, כי כאן היה ציפוי ונפל, ואז סיבי העץ בולטים ואינם חלקים].

והנה הבליטות אינם משמעותיות אבל במצב כזה היום לא ישתמשו בקרש לדבר תקין, האם דבר כזה נחשב לפתחי שימאי. ועי' בדברי הפמ"ג הנ"ל שיש פתחי שימאי בחיפופין שעושים בכותל עץ. ולמעשה הדבר נתון לשיקול דעת המורה, ומסתבר שלמרות שאפשר להכשיר את הלחי, יש הידור להחליפו.

נ. ב. בענין הפתחים המצויים בזמנינו, האם המשקוף אינו מהצד. עדיין לא הגענו לכל הפרטים, והנידון נדחה לגיליון הבא בעז"ה

הודעה משמחת לתושבי אלעד

בשבוע זה נפתח בס"ד כולל יום שישי חדש ללימוד הלכות עירובין בעיון הלכה למעשה

במסגרת הכולל ילמדו בעז"ה דיני צורת הפתח, ואחריהם שאר הנושאים, עם מגוון רחב של דינים מעשיים, על פי דרך הלימוד שנוסד ע"י מוקד העירוב בתוספת דפי מראי מקומות עיוניים, שיערכו ע"י אחד מבני החבורה שליט"א.

זמני המסגרת: בין השעות 9:00 עד 11:00 לפרטים והרשמה נא לפנות לרב א. בטל' 0527641326

משום שזה דאי לשיטות שצריך שהחוט לא יתנדנד בשיעור שיוצא מבין העמודים, ברור שכאן החוט יוצא לצד זה לא טוב. אלא גם לשיטות המקילות בחוט מתנדנד שיוצא מבין העמודים, להחשיב אותו צורת הפתח כשרה, מ"מ זה דוקא בחוט שבאופן כללי הוא קו אחיד, רק קצת צורת קשת, משא"כ אם נוצר שינוי זווית בחוט, כגון במקרה זה שהענף מזיז אותו באמצע, ובדרך כלל נהיה כעין שפיץ ושינוי זווית, זה נהיה כמו צלע נפרדת, והפתח אינו יכול להיות מסתובב באמצע. ממילא זה כמו שני פתחים שחסר את העמוד שבאמצע, וכל פתח הוא חצי פתח עם עמוד אחד בלבד. מיד הוצאנו את המכשיר שגזום ענפים, וחתכנו את הענפים, [והכנסנו אותם לרכב, כדי לא להשאיר עקבות]. מתחנו שוב את חוט העירוב, ושמחנו להביט בו ולראות אותו תקין וישר.

חוט בשיפוע מעמוד גבוה לעמוד נמוך

לאחר מכן הגענו לשביל צר שהיתה בו צורת הפתח עם חוט מעמוד תאורה אל הגדר של המוסד ממול. במקרה זה בשני הצדדים לא היה עמוד כשר, אלא שהעמידו בשני הצדדים לחיים. בצד אחד העמידו לחי מברזל, ובצד השני עשו לחי מיוחד מבלוקים וטיח, מחובר לקיר. אבל עדיין היתה שאלה הלכתית בקשר לחוט של העירוב. מכיון שלא היה מקום מוגדר לקשירת החוט, אירע במשך הזמן שהחוט נקרע, ומי שקשר אותו מחדש לא התאמץ להגיע לראש העמוד התאורה, אלא קשר אותו נמוך יותר, מתחת גובה המנורה. בצורה זו יצא שהחוט בצד אחד גבוה בראש הברזל שבגדר, ובצד שני הוא נמוך עד מתחת המנורה, והחוט יורד בשיפוע מלמעלה למטה בצורה משמעותית מאוד. האם צריך לתקן את החוט הזה, או שמא גם כך הוא כשר.

בדין זה הארכנו במסגרת השיעורים ללימוד הלכות עירובין, וביארנו שיש בזה ג' שיטת בהוראות רבני זמנינו. המשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס') כתב בשם הפמ"ג שגם חוט בשיפוע למעלה ולמטה כשר, אך בשער הציון הביא שרע"א מסתפק אם הוא בשיפוע הרבה [ומקורו מתשובת הרא"ם שחשב משום דין פתחי שימאי]. ולא התבאר מה נקרא הרבה. השיעור המיקל ביותר מובא בשם הגר"א קוטלר זצ"ל, שער 45 מעלות עדיין זה נקרא משקוף אינו פסול. הרבנים בב"ב נוקטים שיש להתיר בשעת הצורך עד שיעור שיפוע תל המתלקט, שהוא עד 22 מעלות, אך גם בזה משתדלים למעט בשיפוע, באופן שלא יהיה חריג לעין אדם, בשיעור שנראה פתח מקולקל שזהו יסוד דין פתחי שימאי. והגר"מ רוזנר שליט"א מתיר רק עד שיעור של 1 מתוך 20, [על פי הוכחה מדברי הרא"ם שהסתפק על שיפוע ג' טפחים מתוך 20 אמות שהם 60 טפחים]. והארכנו בזה במק"א, ואכמ"ל.

לפי"ז כיון שהשיפוע הבולט שראינו שם, היה פחות מתל המתלקט, יש להכשירו ע"פ הוראת רבני העירובים בב"ב, אלא שכיון שראוי להקפיד שלא יהיה בולט לעין, הוספנו עוד חוט בגובה מעל המנורה, שהוא עומד כמעט ישר.

צורת הפתח עם שני חוטים זה על זה

לאחר התיקון יוצא שיש שני חוטים באותו פתח, שאל אחד מהמשתתפים האם אין בזה בעיה הלכתית. אמרנו לו, תאמר אתה מה יכול להיות בעיה, אך הוא התקשה להגדיר, רק זה נראה לו בעיה. אבל באמת הלכות זה לא ענין רגשי, אלא יש להגדיר לאיזה הלכה זה שייך ואז אפשר לענות עליה, האם אכן כשר או אינו כשר.

והנה בעיקרון אין בעיה שיש לפתח שני משקופים, ואפילו שאחד מהם עקום או עם בעיה אחרת. כי אם שניהם כשרים, הרי התחתון שבהם הוא המשקוף, ואז מה שמעליו אינו מגרע. ואם אחד מהם אינו טוב, אפילו אם הוא המשקוף התחתון כמו בצויר זה, אמרינו דל מהכא למשקוף הפסול ואין צורך להתחשב בו כלל, אלא רק העליון הוא המשקוף. ומה שיש באמצע קו שחוסם חלק מהפתח. כבר הורו הרבנים שאפילו אם יש בחלק העליון של הפתח חתיכת גדר או משקוף שמחובר מהצד [שאינו כשר], אפשר שיחשב צורת הפתח מדין המשקוף העליון, א"כ גם כאן עד כמה שהעליון כשר, אין צורך להתחשב בתחתון, וכן להיפך.

אבל יש שמעוררים שאלה באופן ששני המשקופים הם חוטים, ובמקרה ששניהם כשרים, אך יתכן שאין שניהם נמצאים באתה נקודה, אלא אחד הולך באלכסון מועט [למרות ששניהם על אותם עמודים, אך זה קשור קצת יותר בצד אחד, והשני קצת משוך לצד השני, ונהיה בחוטים צורת איקס], הרי זה צוה"פ תחת צוה"פ שכביכול אחד חוצה את השני, ואז י"א ששניהם נפסלים, וי"א שהתחתון כשר, ואכמ"ל. אבל י"א שאין בעיה כזו, כיון שהכל הוא פתח אחד, ואם לא יועיל המשקוף הזה יועיל זה. ורק בשיעור בולט שאחד חוצה את השני, יש מקום לשאלה. לכן בדרך כלל אין בעיה להניח שני חוטים, כאשר שניהם יושבים על אותה נקודה, ויש מחמירים בזה.